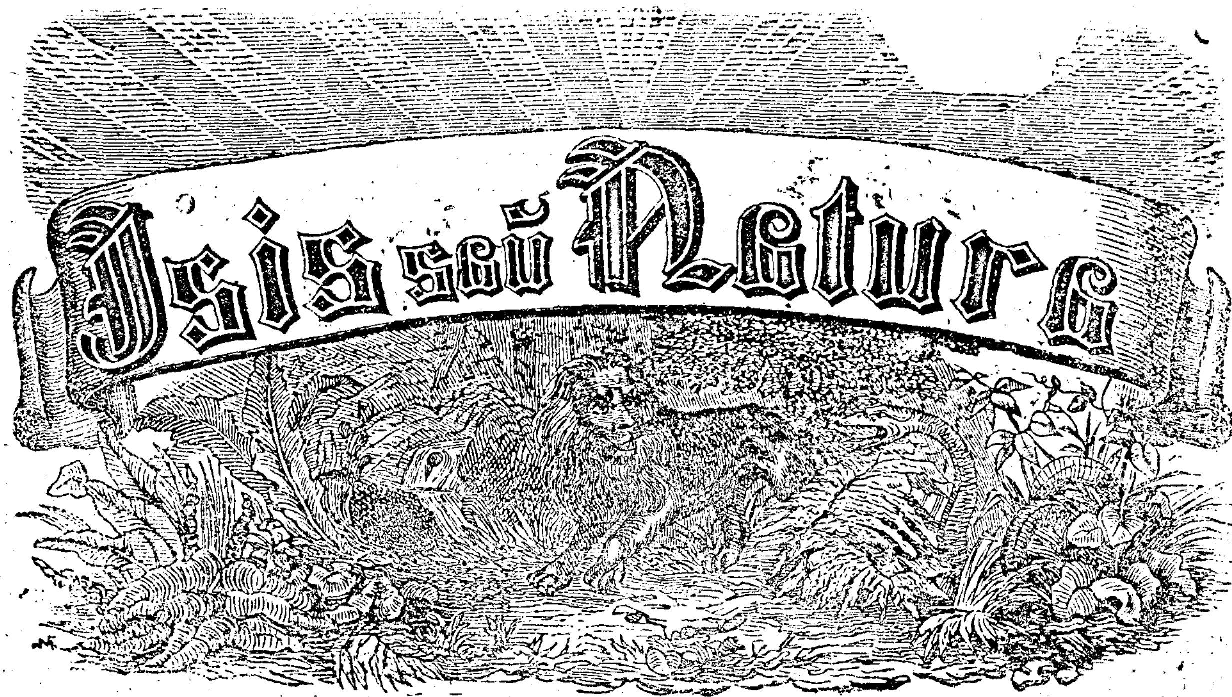

JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТIИNЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШI ЕSАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ

Pediцeatȣ̆

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 46. (Anȣлȣ̆ алȣ̆ treiлea) Бȣкȣрештĭ 15 Dekemвpie, 1858.

Konpindepea: Despre Stȣdiĭ astponomiчe.— Flamioro.— Omȣлȣ̆.— Komȣnikaцiȣnĭ штiinцifiчe miчĭ.—

Stȣdiĭ astponomiчe.

Клiматолоцiе. (*Ȣpmape.*)

Mepгîndȣ̆ de ла полȣлȣ̆ Nopdȣлȣĭ пъmînteskȣ̆ spre miazъ-zi, гъsimȣ̆ nȣtpimentele попȣлiлорȣ̆ nȣmaĭ лemnele din пъdȣpĭ pentpȣ tpeвȣinцa лор, deoseвindȣ-se în felȣлȣ̆ ȣpmъtopȣ̆:

Лîнгъ полȣ̆ tpъeskȣ̆ oamenii întp'o stape sълвatikъ, nȣtpindȣ-se nȣmaĭ кȣ пеште шi вînatȣ̆. Пiîne mъnînkъ preа papȣ̆, шi кîndȣ̆ вopȣ̆ s'o aĭsъ, atȣnчĭ o fakȣ̆ dintp'ȣnȣ̆ felȣ̆ de mȣшкiȣ̆ (mousse, lichen) че креште în кîmпȣpiлe чeлe sevĭ d'aколо; пъdȣpiлe din aчeastъ pегiȣne sîntȣ̆ maĭ mȣлtȣ̆ de *mesteaкъnĭ* (betula).— Mepгîndȣ̆ maĭ ла вале (spre sȣdȣ̆) гъsimȣ̆ oamenĭ nȣtpindȣ-se кȣ овъzȣ̆, opzȣ̆ шi *maĭ* кȣ seamъ de kaptofĭ, каре креskȣ̆ foapte вine шi în aчeastъ кліmъ fpiгȣpoasъ.— Maĭ ла вале dъmȣ̆ peste mînкъtopii de sекаръ (seigle, secale), шi de каша (sarasin, polygonum sarasinum). Astȣ̆-felȣ̆ se nȣtpeskȣ̆ oamenii în totȣ̆ nopdȣлȣ̆ Asieĭ, ла sȣdȣлȣ̆ Siвepieĭ, întp'o napte a Цepmanieĭ precȣmȣ̆ шi în Полонia шi Pȣsia. În aчeastъ pегiȣne sîntȣ̆ пъdȣpĭ de steжapĭ (*chêne*, *quercus*), teiȣ̆ (*tilia*), fakȣ̆ (*fagus*, *hêtre*), шi вpadȣ̆ (*cedrus*, *sapin*).— Maĭ ла вале (în Англia, *F*panцa, o napte a Цepmaniĭ mepidionaлe, Aȣstpia, Ȣнгapia, sȣdȣлȣ̆ Pȣsieĭ, цъpiлe каȣкasiane шi Asia чentpaлъ) înчепе гpîȣлȣ̆ a fi aptiкoлȣлȣ̆ pпînчiпaлȣ̆ алȣ̆ хpaneĭ oamenilopȣ̆. În aчeastъ кліmъ se faчe шi вinȣ̆, de aчeea se вea aчĭ preа пȣцinȣ̆

вере, прiн ȣрмаре se ѕeамънъ пъцinȣ орzȣ; пъдȣрiле din aчeastъ peцiȣне sinтȣ de stежарi шi de каstанi (*castania*, *chataigne*).— Маi sпре miaзъ-zi totȣ грiȣлȣ se mънinкъ, însъ înчепе шi порȣмбȣлȣ saȣ орезȣлȣ a fiȣра ка обiекte de хранъ пȣблiкъ. Църиле d'asemenea kondiцiȣне sinтȣ: Портогалia, Sпанia, sȣдȣлȣ Францеi, Italia, Гречia, прinчiпателе d'анȣбiене, Тȣрчia, Asia-miкъ, Персia, Арабia, Nордȣлȣ Indieі, Nȣбia (în Afriкa) Тȣnisȣ, Алџерia, Фецȣ, Мароко шi insȣлеле Канаре. În aчeastъ peцiȣне гъsimȣ пъдȣрi de tамаринзi (*tamarindus*), de портокалi (*aurans*, *oranges*), de лъmii (*citrus*), de рошкобi (*fenum grecum*), de манъ, de masлinі (*oleum*), шi алцi арборi че aȣ în totȣ анȣлȣ foi верzi.— Апоi maї sпре sȣдȣ, mai кȣ seamъ în Indostan, Kina шi Iапонia, нȣтрiмinтȣлȣ попȣлiлорȣ este орезȣлȣ, întoкmai ка ла църанȣлȣ nostrȣ порȣмбȣлȣ шi малаiȣлȣ.— În zona екȣаторiалъ în Америка гъsimȣ порȣмбȣлȣ (кȣкȣрȣzȣ, *mais*) шi meiȣлȣ (*Miles*); în Afriкa, în aчeastъ zonъ oamenii mънinкъ порȣмбȣлȣ ка шi орезȣлȣ, дарȣ în Asia екȣаторiалъ din toate бȣкателе noastre нȣmai орезȣлȣ se гъseшte; însъ în aчeastъ клiмъ foarte калдȣроасъ se гъseskȣ шi алте плante каре цinȣ локȣлȣ пiinei noastre, aчestea sinтȣ: кȣртаleле (*dactyles*) maniol, iamé шi банане, (*musa*) în Америка; дарȣ în Asia se гъseskȣ кȣртале, saro, zikadee шi арборȣ de пiine (*arcthocarpus*) шi арборȣ каре продȣче лапте (*galactodendron*), aцestea sinтȣ аколо матерiiле de хранъ de toate zilele ка пiinea ла noi.— În Очеаnia (insȣлеле din очеанȣлȣ челȣ маре) нȣ se гъseшte niчi de кȣmȣ грiȣ; asemenea шi în партеа меридiоналъ a Аȣstraлiеi нȣ se mai веде аратȣръ шi semънатȣръ пе кimпȣ.

În aчeastъ distribȣцiȣне iаръшi ni se înфъцiшеазъ ȣна din фрȣмоаселе шi minȣнателе контrasle, каре amȣ възȣтȣ în artiколȣлȣ nostrȣ de mai mȣлте ори, обсервindȣ mai de апроапе варietъцiле natȣреi!— Adiкъ în клiмеле челе mai friгȣроасе kimпȣлȣ нȣ поate fi aратȣ (лȣкратȣ); omȣлȣ дарȣ нȣ поate adȣsta храна sa de ла o лȣкраре înцелеаntъ шi de ла o activitate ръбдътоаре, чi тръеште din aчeea че гъseшte прiн întimпларе (пеште шi вiнатȣ). Aчeastъ stare de viaцъ нȣ se кȣвiне niчi de кȣmȣ ла o soчietate чiвiлisatъ statорnikъ, ȣnde нȣ se поate ка съ aibъ fieшi-каре aliiȣ de mȣлтȣ локȣ kiтȣ îi тревȣе пентрȣ вiнатȣ шi пескȣitȣ.— De aчeea, църіле челе foarte friгȣроase нȣ sinтȣ bine локȣitе, fiindȣ къ нȣ sinтȣ фъкȣte пентрȣ resiдeнца ȣнеi soчietъцi чiвiлisate хотъритъ a desвolta toate facȣлтъцiле omeneшti.— Dar пе d'алtъ parte, niчi zonеле ферbinцi шi тропiче нȣ sinтȣ favoraбiле пентрȣ локȣinца oamenилор. Калдȣра foarte маре нȣ iартъ лȣкрърiле agriкȣлтȣреi; къчi, кȣmȣ este кȣ пȣtinцъ съ аре чine-ва пъmintȣлȣ kindȣ soareле арде пе чер кȣ o калдȣръ de 40 граде?— Шi апоi ȣnde нȣ este agriкȣлтȣръ, акоso niчi нȣ поate esista o soчietate чiвiлisatъ. Agriкȣлтȣра este легътȣра пȣтерnikъ прiн каре omȣлȣ a абdiкатȣ ла viaцa nomadъ a пъstoriлорȣ (ка попȣлii чеi векi) statornічindȣ-se пе ȣнȣ локȣ, desвoltindȣ în sine atȣнчi пентрȣ întiiaшi datъ înalta idee de o patrie шi de patriotism. Мȣнка este soarta ȣманъ, mȣнка singȣръ desвoaltъ facȣлтъцiле морале але omȣлȣi.— Kindȣ de ла înчепȣтȣлȣ креацiȣнеi, Dȣmnezeȣ a zisȣ лȣi Adamȣ „Din sȣdoarea фрȣнцii tale веi minка пiinea ta!“ de atȣнчi s'a фъкȣтȣ sȣdoarea фрȣнцii noastre botezȣлȣ моралȣ алȣ inimiлорȣ noastre, каре не-a фъкȣтȣ пе noi къ sintemȣ акȣmȣ fiinцe înцелеnte, fiinцe ръбдътоаре, fiinцe капабiле de челе mai înалте вiртȣцi!— De aчeea, нацiȣнеле din клiмеле тропiче н'аȣ жȣкатȣ niчi o datъ вр'o ролъ маре în istoria лȣмei, пе kindȣ adевъратȣлȣ леагънȣ алȣ чiвiлisaцiȣнеi лȣ гъsimȣ în zonеле moderate; aiчi este origiнȣлȣ soчietъцii oamenилорȣ, aiчi sinтȣ пъstrate шi seminцеле viitorimei ȣmanitъцii!

O foarte interesantъ карte арȣ fi aчeea în каре aȣtorȣлȣ ei не арȣ înшtiinца de istoria deskoperirii плantелорȣ челорȣ mai importante пентрȣ soчietatea noastrъ actȣалъ.— Darȣ aчeastъ sперанцъ este debiлъ, fiindȣ къ n'авемȣ traдiцiȣni positive asȣпра aчestȣi пȣнтȣ. Нȣmai atita шtimȣ къ челе mai mȣлте обiекte de кънетеnie але нȣтрiментелорȣ noastre не-aȣ венiтȣ (adiкъ noȣъ Еȣропенiлорȣ) din алте пърцi але пъminтȣлȣi.— Аша шtimȣ къ кȣлтȣра грiȣлȣi s'a inвентатȣ în Бабiлonia (Asia); secara шi kastaneле не-a венiтȣ de ла раsa монголъ (Asia чентралъ); дарȣ орезȣлȣ iшi аре origiнȣлȣ съȣ în Indostan; toate поамеле noastre челе mai дȣлчi (мере, пере, персiче, kaise, прȣне, шчл) не-aȣ венiтȣ

din Asia mikъ. Аша ши вешmintеле (хаïнеле) noastpe ne-a dърȣitȣ̆ Asia: fiindȣ̆ къ лîna oiлорȣ̆, пърȣлȣ̆ de капръ ne-a венitȣ̆ de ла Ангора, Бisȣsȣ̆ (аца) de ла Indostanȣ̆, мътаsea din Kina, ачеstea toate sîntȣ̆ продȣkte asiatiче.— Че армоnie admipaбiлъ! De ȣnde a венitȣ̆ omȣлȣ̆ (Asia), de аколо а венitȣ̆ ши toate tpeбȣinчioaseле matepiï пentpȣ плъкȣta esistenцъ a sa! Dapȣ̆ ши апȣsȣлȣ̆ (Америка) a kontpiбȣitȣ̆ ла îmбогъцipea marazîiлорȣ̆ noastpe кȣ пречioase oбiekte de нȣtpipe ши de însъnъtoшipe; întp'ачеле d'întîiȣ̆ tpeбȣe sъ нȣmъpȣ̆ kaptofiï (кpȣmпeniï, *solanum tuberosum*), ачеastъ sinгȣpъ sпеpанцъ a miлioaneлорȣ̆ de famiлiï în Еȣpопа!— Патpia kaptofiлорȣ̆ este *Пеpȣ* ши *Xiлi*, нiште клime foapte калde (în Амеpika mepidionaлъ), dapȣ̆ kaptofiï кpeskȣ̆ în toate клimeле пînъ ши kiapȣ̆ în Лапonia ши în Isлanda, ȣnde нȣ maï кpeште niчï o алтъ вeцetaцiȣne нȣtpitoape: kaptofiï dapȣ̆ sîntȣ̆ kosmoполiцï ши eï ка ши omȣлȣ̆!

Întp'ȣnȣ̆ feлȣ̆ ши maï комплiкatȣ̆ ni se înfъцiшeazъ împъpцipea animaлeлорȣ̆ asȣпpa feцeï пъmîntȣлȣï.— Aiчï авemȣ̆ a deoseбi пentpȣ întîiaшï datъ kontinentȣлȣ̆ din оceanȣ̆.

Цеоrpafiea animaлeлорȣ̆ kontinentaлe (de ȣskatȣ̆) ape o mape difikȣлtate, ачeasta este каȣsatъ din факȣлtatea animaлeлорȣ̆ a se miшка dintp'ȣnȣ̆ локȣ̆ întp'aлtȣлȣ̆ (локомоцiȣnea).— Ла înчeпȣtȣлȣ̆ епочeлорȣ̆ istopiче, tpeбȣe sъ fi авȣtȣ̆ toate animaлeлe, pецiȣneлe лорȣ̆ xotъpîte, пpeкȣmȣ̆ o гъsimȣ̆ ши акȣmȣ̆ ла ȣneлe dintp'înseлe. Dapȣ̆ факȣлtatea лорȣ̆ d'a se miшка ши a'шï skimбa локȣлȣ̆, d'împpeȣnъ кȣ пȣtepea oameniлорȣ̆ каpe ле-a siлitȣ̆ a se tpanspopta ȣnde a чepȣtȣ̆ tpeбȣinцa ши intepesȣлȣ̆ soчietъцiï omeneштï, ачeasta a фъкȣtȣ̆ de s'aȣ̆ пepdȣtȣ̆ ȣpmeлe пpimitiвe aлe natpieï ачeлорȣ̆ animaлe. Аша штimȣ̆ къ s'a пepdȣtȣ̆ pasa пpimitiвъ a кîineлȣï din Asia, ши toate вapietъцiлe кîineштï че авem акȣmȣ̆ пe пъmîntȣ̆, sîntȣ̆ нȣmaï бastapde (sȣiȣpï stpikate) aлe paseï кîiniлорȣ̆ opiцinapъ пepdȣtъ. Asemenea штimȣ̆ къ цъpmȣpiлe ръsъpitane din mapea Neагpъ aȣ̆ fostȣ̆ natpia калȣлȣï пpimitiвȣ̆ че s'a deцeнepatȣ̆ (skimлatȣ̆) în maï mȣлte sпeчie.— În fine, toate animaлeлe domestiче aȣ̆ пepdȣtȣ̆ каpaktepȣлȣ̆ лорȣ̆ пpimitiвȣ̆, пpiimindȣ̆ aлte каpaktepe ка кîndȣ̆ s'apȣ̆ fi moлipsitȣ̆ de каpaktepeлe oameniлорȣ̆ лîнгъ каpe aȣ̆ tpъitȣ̆.— Пȣtemȣ̆ dapȣ̆ ziче, къ animaлeлe domestiче se aфлъ акȣmȣ̆ пe пъmîntȣ̆ întp'o stape de чiвiлisaцiȣne (пenatȣpaлъ).— Ачeastъ modifiкaцiȣne (skimбape) a natȣpeï animaлeлорȣ̆ domestiче, este atîtȣ̆ de mape în кîtȣ̆ вedemȣ̆ къ ȣneлe din ачeste animaлe sîntȣ̆ sȣпȣse ла deoseбite боaлe че domneшte întpe oameniï лîнгъ каpe tpъeskȣ̆.

Iatъ пentpȣ ачeasta ȣn esemплȣ кȣpios. Niчï întp'o папte de лȣme нȣ se aфлъ atîta mȣлцime de кîinï ка în opientȣ̆ (Asia); кȣ toate ачestea, ȣnȣ̆ кîine tȣpбat este în opientȣ̆ o întîmплape foapte papъ, пe кînd în цъpiлe апȣsane aлe Еȣpопeï se întîmплъ foapte adesea de tȣpбeazъ кîiniï. Ачeasta este fiind къ în opientȣ̆ se гъseште ши întpe oamenï foapte pap боaлe de foлiъ (tȣpбape), апoï ачeastъ papitate a боaлeлоp de minцï (пeбȣnie) în opientȣ̆, este iapъшï каȣsatъ de пȣцina desвoлtape a sentimenteлорȣ̆ deлikate ши a ideiлорȣ̆ înaлte ла oameniï opientaлiștï, пe кînd Еȣpопeniï în цъpiлe чiвiлisate îшï пetpeкȣ̆ viaцa лорȣ̆ neînчetat în tȣpбȣpъpï, fiind tȣpmentaцï (кънiцï) de simцipï foapte viï, de ideï aбstpakte ши de pasiȣnï apzъtoape, каpe saпъ în toate колцȣpiлe inimiлоp лоp, ка opкanȣлȣ̆ fȣpiosȣ̆ în taлasȣpiлe mъpiï!

Кȣ toatъ ачeastъ difiкȣлtate, пȣtemȣ̆ deoseбi *чinчï* pецiȣnï în domenȣлȣ̆ animaлeлорȣ̆ de d'asȣпpa пъmîntȣлȣï. Ачeste pецiȣnï sîntȣ̆ deoseбite ȣna de aлta пpin mъpï, mȣнцï ши пȣstiï, ши sîntȣ̆ чeлe ȣpmъtoape:

I. Pецiȣnea *Еȣpопeanъ* (кoпpinde Еȣpопa, Asia mikъ пpeкȣmȣ̆ ши цъpmȣpiлe Afpiчeï дȣпe лîнгъ mape Mediтepanъ).

II. Pецiȣnea *Asiatiкъ* (кoпpinde toatъ Asia).

III. Pецiȣnea *Afpiчeï* (кoпpinde toatъ Afpiкa, înчeпînd de ла пȣstia чea mape (Sahara) пînъ ла капȣл de бȣna Sпepанцъ).

IV. Pецiȣnea *Ameрiчeï*.

V. Pецiȣnea *Aȣstpaлieï*.

Кîndȣ̆ eшimȣ̆ din xotapȣл pецiȣneï Еȣpопeнe ши dъmȣ̆ în sȣdȣлȣ̆ Afpiчeï, гъsimȣ̆ *акoлo* niште animaлe каpe sîntȣ̆ кȣ totȣлȣ̆ deoseбite de animaлe каpe ле вedem în клimeлe *noastpe*. — Aкoлo, sпpe esemплȣ, гъsimȣ̆ *пe* eлefantȣ̆ кȣ ȣpeкiлe mapï, inoпotamȣл, pinoчepȣлȣ̆ кȣ doȣъ коapпe, цipafa кȣ гîtȣлȣ̆ лȣнгȣ̆ ȣitîndȣ-se totȣ̆ d'aȣna кътpe чepȣ̆, чepбȣлȣ̆ (калȣ̆ afpiкanȣ̆), biвoлï deoseбiцï, лeȣ̆ кȣ коaмъ пeагpъ, maïmȣцъ *шimпan-*

ца каре este челȣ̆ маї înцелentȣ̆ animaлȣ̆ dȣпе omȣ̆, павіанї, тȣлцї din вȣлтȣрї шi алте пасърї кȣ челе маї фрȣmoase пене; asemenea гъsimȣ̆ аколо шi insekte de deoseбite felȣрї (прекȣmȣ̆ insekte нȣmite *tepmite* каре факȣ̆ маї мȣлтъ stpікъчiȣне de kit лъкȣstеле ла noї). — Пе insȣла Madaraskap гъsimȣ̆ ȣнȣ̆ алтȣ̆ карактерȣ̆ ла domenȣлȣ̆ animaлȣ̆. Nічї ȣнȣлȣ̆ din animaлеле марї кȣаdpȣпеde (кȣ 4 пічіоаре) din Афрiка нȣ se гъseште аколо: în локȣ̆ de maїmȣце ni se înfъцішеазъ аколо Makisȣ̆ шi ȣн fел de веверіце каре seamънъ кȣ maїmȣцеле, прекȣm шi *Kameлeonȣ̆*, ачелȣ̆ фрȣmosȣ̆ amфiбiȣ каре în totȣ̆ minȣtȣлȣ̆ îшї skimбъ feцеле saле. Toate ачесте animaле intepesante аколо ле ведем!

Трекînd ла Indostan (Idia opientaлъ), гъsimȣ̆ ȣнȣ̆ deoseбitȣ̆ eлefantȣ̆; dъmȣ̆ шi неste боï, ȣршї, pinoчерї, antiлопї шi чербї *каре* se deosiбeskȣ̆ din цеnȣріле лорȣ̆ кȣmȣ̆ ле гъsimȣ̆ шi ла noї în Еȣропа. Totȣ̆ аколо ведемȣ̆ пе ȣpanг-ȣtanг (omȣлȣ̆ sълбатiкȣ̆), tirpȣлȣ̆, pantepa шi niште пасърї партiкȣларе.

Мергîndȣ̆ ла Amepiка, iаръшї гъsimȣ̆ мȣлте modifikaцiȣнї în карактерȣл animaлeлорȣ̆. Аша авем аколо în локȣ̆ de леȣ̆ шi tirpȣ (каре нȣ se гъseште în Amepiка de локȣ̆), пе *iarȣapȣ̆* шi *кȣgȣapȣ̆*, adiкъ niште fiapъ foapte sînџeроase, шi iаръшї în локȣ̆ de къmiлъ, natȣpa a продȣsȣ̆ în Amepiка пе *лama* (кamiлa-капръ).

În Аȣstpaлia лinseskȣ̆ кȣ totȣл animaлеле марї, кȣаdpȣпеde каpnivоpe (mînкътоаре de карне) шi în локȣлȣ̆ лорȣ̆ авемȣ̆ пе *кенгȣрȣ*, веверiцеле кȣ apiпї шi ȣнȣ̆ алтȣ̆ animaлȣ̆ кȣpiosȣ̆ *венinos* (otpъвitȣ̆) шi акопеpitȣ̆ кȣ solzї, кȣноскȣtȣ̆ ȣнtȣ̆ нȣmipe de *animaлȣ̆ кȣ боtȣ̆*.

În toate ачесте нenȣmepaбiле variецiȣнї че ni se пресintъ în domenȣлȣ̆ animaлeлорȣ̆ шi veџetaлeлор în difepitеле клimе пъmînteшї, este o împpеџiȣpape foapte imпоptantъ, каре o пȣtemȣ̆ привi ка o леџе konstantъ în toate ачесте богате варiабiлitъцї! adiкъ: în *клimeле калde*, *natȣpa a desvoлtat toatъ пȣtepea sa кpеatpiче*, аколо ea a лȣкрat în toatъ плinъ-пȣtepea misiȣнеї saле mistepioase че a пpiimit'o din mîna Atot-пȣtepnikȣлȣї!

Toate animaлеле din клimеле калde se deosiбeskȣ̆ прin o мъpime џiгantiкъ, прin o пȣtepniкъ opганisaцiȣне a корпȣлȣї, шi маї кȣ seamъ прin o фрȣmȣseце de fopme шi de колоpе admipaбiле. *Леȣл*, ачестȣ̆ реџе алȣ̆ kîmпȣлȣї, *tirpȣл* pегалȣ̆ кȣ admipaбiлa sa пеле ꙁъгръвitъ шi кȣ кpȣzimea sa sînџеpoasъ; *пантepa* фȣpioasъ нȣmitъ *moapte sirȣpъ*; înгpozitoapea *Ienъ*; мъреџȣлȣ̆ *eлefantȣ̆*; *къmiлa*, (нȣmitъ *коpaбia пȣstiiлорȣ̆*); sпъimîntъtopȣлȣ̆ *кpокоdiлȣ̆* шi мȣлте алтеле, toate ачестеа sîntȣ̆ fiï аï клimeлорȣ̆ калde.— Шарпеле *боа konstpiktopȣ̆*, de o мъpime de 10 пînъ ла 20 пічіоаре, каре, кîndȣ̆ s'арȣнкъ поate sdpоби шi ȣнȣ̆ боȣ̆; otpъвitа *кpotaлȣ* (шарпеле sȣнъtopȣ̆), din каре niminea нȣ skапъ кȣ вiaцъ кînd este мȣшкатȣ̆ de dînsȣлȣ̆, прекȣmȣ̆ шi toate челелалте animaлe otpъвite аȣ̆ гъsitȣ̆ natpia лорȣ̆ în клimеле tpопiче. Se веde къ шi natȣpa a авȣtȣ̆ тpеȣinцъ d'o кълdȣpъ марe sпpe a пȣtеa пpегъti otpъвiле saле, прекȣmȣ̆ шi kimistȣлȣ̆.

(Ва ȣpma)

Flamingo.

Еatъ o пасъpе кȣpioasъ! Natȣpa, în кpeaцiȣнiле eї, a imitatȣ̆ капpiчiле oamenілор, kite o-datъ кеарȣ̆ челе маї estpavaгante. Sîntȣ̆ ȣnїї oamenї komedianцї каре ȣmблъ în ꙋліце пе пічіоpoaнце, маї кȣ seamъ în timпȣлȣ̆ каpавалȣлȣї; пасъpеа Fлaminгo паpкъ este în toatъ вiеаца eї ȣнȣ̆ komedіantȣ̆ каре ȣmблъ пе пічіоpoaнце; astȣ̆-felȣ̆ sîntȣ̆ пічіоpеле eї, лȣнцї шi sȣбцiрї întокмаї ка kîndȣ̆ арȣ̆ fi пічіоpoaнце. De ачеа, toatъ înfъцiшapea a ачестеї пасеpе este паpкъ o kapikatȣpъ, o komedie.

Dapȣ̆ ачеастъ пасъpе аре шi алте estpavaгanце în modȣлȣ̆ tpaiȣлȣї съȣ̆; къчї kîndȣ̆ ва съ пъпiнче, pъstoapnъ чiокȣлȣ̆ шi îлȣ̆ пȣне пе пъmîntȣ̆, astȣ̆-felȣ̆ къ чiокȣлȣ̆ de sȣsȣ̆ *vine alȣnчї* жosȣ̆, шi челȣ̆ de жosȣ̆, sȣsȣ̆. (Întокмаї ка în komedie „în sȣsȣ̆ жosȣ̆") шi аша мънînкъ. Dapȣ̆ къiбȣлȣ̆ ачестеї пасеpе seamънъ к'o къпъцînъ de zaхарȣ̆ foapte маре, d'o înълцime de 2—3 пічіоаре, авîndȣ̆ пе вîрfȣ̆ o гpoапъ mікъ, ȣnde пъпъ 2—3 oаъ шi пеste ачестȣ̆ къiбȣ̆ konikȣ̆ шеаde пасъpеа *кълаpе* кȣ пічіоаpеле sале лȣнцї шi клочеште oаъле.

Ачеаstъ пasъpe noatъ npea вine în anъ, къчї întpe degetele лорў аў о пелiцъ întinsъ întocmaï ка раце шi гîште шi кîndў sвoapъ, атвнчї oвsepвў oвiчeiвлў вpштopў; adeкъ кîndў

Пasъpea flamingo (Phoenicopterus Roseus) кв пвiї sъї.

sîntў пвцine în пвмърў, вмвлъ întp'o лinie dpeantъ dapў înkвpmeziшў шi кîndў sînt мвлte, fopmeзў zввpîndў, вnў feлў de tpiвnгiў aвîndў пе чеа маї маpe шi маї tape dintpe ачеле în капвлў лорў ка kondвktopвлў четеї.

Патpiea лорў este nopdвлў Afpiчeї, маї кв

seamъ Eџiптȣлȣ, прекȣмȣ шi локȣрiле in църiле Kiprizilорȣ in Asica; insъ iарна se вѣдȣ de мȣлте орї шi пе insȣла Sardinia; Dapȣ вара съ ръtъческȣ kite odatъ пinъ ла църтȣрiле мерidionaле але Франчеї шi кiарȣ лiнгъ Pinȣ, аtȣnчї аȣ oamenii оказiȣне a admipa спектакȣлȣ кȣрiosȣ алȣ ȣнеї пасърї de мърimea ȣнȣї гранаdipȣ imбръкатȣ in ȣнiformа рошie, кȣ ȣнȣ гitȣ d'o лȣнџiме estpaordinаръ шi кȣ пiчiоареле iнкъ maї estpaordinaре; къчї арiпiле sale sintȣ рошii ка tрandafipiї пе dinafаръ шi пе dinъuntрȣ. Aчeastъ колоаре este asositъ пе корпȣлȣ съȣ imпреȣнъ кȣ албȣ шi негрȣ, ва съ zikъ ачeastъ пасъре este imбръкатъ intp'o tрiколоаре. Boiaџiорii zikȣ: kindȣ веde чiне-ва пе кimпȣрiле шеџe лiнгъ Aлексandpia in Eџiптȣ, o чeatъ de fлaminџe, поate съ se inшеле шi съ se iнkiпȣiaskъ къ веde ȣнȣ peџimentȣ de гpanadipї enглезї in ȣнiформъ рошie; къчї колоарeа рошie съ веde de dепарte маї tape de kitȣ челе-лалте. Fatъ къ натȣра a insъџiнаtȣ окiлорȣ ноштpii, intp'o sinгȣръ пасъре, спектакȣлȣ ȣнȣї гpanadipȣ шi a ȣнȣї комedianтȣ; insъ a ȣнȣї гpenadipȣ каре нȣ омоаръ пе нiмiнеа шi a ȣнȣї комedianтȣ каре нȣ чере нiчї o anтpea!

Omȣлȣ.

Лȣксȣлȣ II.

Лȣксȣлȣ мънџiнȣtȣ in мърџiнї paцiонавiле este, прекȣмȣ amȣ zisȣ, нȣ нȣмаї d'ȣнȣ mape фолосȣ пентpȣ sovietate, dapȣ a шi девенiтȣ d'o невesitate imпepioasъ пентpȣ sovietatea modepнъ. Dapȣ кiарȣ din пȣnkтȣлȣ de ведеpe алȣ mopaлeї шi a кȣлtȣpeї, este d'o mape imпоpтanцъ пентpȣ oamenї; кȣ kitȣ oamenii simtȣ maї mȣлте tpeбȣiнцe пентpȣ a indȣлчi вiaцa лоpȣ кȣ обiектe нȣoї каpe kontpiбȣeskȣ ла komoditatea esistinцeї лоpȣ, кȣ atitȣ se siлeskȣ maї mȣлтȣ a пъзкочi mizлоаче нȣoї inџeniоase спpe a мълцеmi ачесте tpeбȣiнцe шi кȣ atitȣ se лineskȣ ȣнȣлȣ d'алtȣ intp'ȣнȣ modȣ maї stpinsȣ шi maї intimȣ; къчї нȣ este нiчї o царъ пе пъmintȣ ȣnde натȣpа ofepeazъ omȣлȣї toate обiектеле невесapiї пентpȣ o вieaцъ de лȣксȣ. De ла кafeaoa каpе o беmȣ dimineaцa пinъ ла чeaiȣлȣ каpе'лȣ беmȣ seapa, maї mape napte a alimentелоpȣ ноastpe din toate zilеле, ле авеmȣ din Asia, Afpiкa шi Amepiка. Ачeastъ чipкȣmstanцъ a невесitatȣ кълъtopiiле пе mape шi ȣскатȣ шi o мȣлцiмe de peлацiȣнї нȣoї intpe oamenї. Anoї, кȣ kitȣ oamenii sintȣ maї mȣлтȣ in peлацiȣнї intp'inшiї, кȣ atitȣ devine maї sovиabiлї шi кȣ atitȣ imплineskȣ maї mȣлтȣ misiȣnea лоpȣ *de omȣ* пе пъmintȣ; кȣ atitȣ desвoлtȣ maї mȣлтȣ tendinцa лоp inъскȣtъ пентpȣ deskonepipe, штiinцe шi apte. Ȣнȣ попȣлȣ izолатȣ intpe mȣнцiї сȣї шi mепpesindȣ лȣксȣлȣ, поate къ ва пъstpa mȣлтȣ timпȣ opiџinalitatea sa, поate шi indeпendenцa sa нацiоналъ, dapȣ нȣ ва жȣка нiчї ȣнȣ poлȣ in istopiea ȣнiвеpsaлъ.

Dapȣ tpeбȣe съ deoseбimȣ intp'ȣнȣ лȣксȣ solidȣ шi paцiонавiлȣ шi intp'ȣнȣ лȣксȣ estpaвaгantȣ шi непaцiонавiлȣ. Intokmaї ка in поezie шi лitepatȣpъ, opнamentеле estpавагante шi пpisoase, insemneazъ dekadenцa лоpȣ, аша шi лȣксȣлȣ estpавагantȣ insemneazъ dekadenцa лȣксȣлȣї шi a fepiчipeї ȣнеї нaцiȣнї.— Kindȣ Pomanii antiчї аȣ iнчепȣтȣ a ȣpma in бȣкътъpiiле лоpȣ, in вestimintеле шi чеаpȣ in жокȣpiле нȣбличе лоpȣ, ȣнȣ лȣксȣ estpавагantȣ шi невȣнȣ, statȣлȣї лоpȣ a iнчепȣтȣ a fache пасъpї џiгantiче кътpе dekadenцa лȣї; atȣnчї s'a възȣтȣ ачеea че se веde in statȣpiле dekadente totȣ d'аȣна: o tipanie in peџiȣнеле de sȣsȣ, шi o demopaлizaцiȣне in peџiȣнеле de жоsȣ. Fie-каpe четъцeanȣ a девенiтȣ венaлȣ; epa гata съ se вinzъ tipaнȣлȣї, съ se tipaskъ naintea лȣї, нȣмаї ка съ поatъ къпъta mizлоачеле a indestȣлa лȣксȣлȣ съȣ esфpenatȣ шi fъpъ мъсȣpъ. Нȣmaї atȣнчї a пȣtȣtȣ ȣнȣ *Калiгȣла* a invita ла ȣнȣ dineȣ пе kpeatȣpii съї каpе 'i-a кȣмпъpatȣ шi дȣпе че ле-a datȣ лimбe de пасне, de fлaminгo шi алte minкъpї d'ȣнȣ лȣксȣ esфpenatȣ шi kostisitopȣ, a opdonat d'a apȣнкat assȣпpa konvivилоp съї mȣнцiї de fлopї odopante пinъ 'i-a inekat шi a pъmas ла masa mopцii, asfiksiaцi sȣб ачесте гpъmezї de fлopї.

Лѫксѫлȣ solidȣ n'аре dрептȣ скопȣ еtалеџiѫлȣ, помпа шi ваnitatea оаменiлорȣ, чi нѫмаї adевъратѫлȣ комфортȣ саȣ комoditatea віеџеї лор. Лѫксѫлȣ solidȣ нѫ se рапортъ нѫмаї ла ѫнȣ sinгѫрȣ обiектȣ алȣ тrебѫinџелорȣ віеџеї, чi ла toate обiектеле intр'ѫнȣ modȣ армоnікȣ; лѫксѫлȣ solidȣ, in fine, нѫ se търџinеште ла віаџа омѫлѫї ка ѫнȣ indiвidȣ iзолатȣ, чi fаче къ омѫлȣ se simte шi лѫкреазъ ка ѫнȣ четъџеанȣ; intр'ѫнȣ кѫвintȣ: лѫксѫлȣ нѫ este inкisȣ in одъiле шi saлоапеле оаменiлор челор богаџї шi марї, чi este шi візiвiлȣ in toate ѫлiџеле орашелорȣ шi кiарȣ шi пinъ ла бордеiѫлȣ џерапѫлѫї пе ла sате.

Sъ dъмȣ sпре ачestea кiтева есемпле еsплiкавiле. Ла попѫлiї intр'адевърȣ чiвiлiзаџї, imбръкъмintеле шi masa лорȣ respiръ комфортѫл, dар нѫ sintȣ inкъркate кѫ нiште esтравагаnџе рiдiкѫле. Sъ fачемȣ о компараџiѫне intре вestmintеле simпле шi комфорте а ѫнѫї европеанȣ кѫ мѫлџimea de imбръкъmintї кѫ колорї estравагаnte а ѫнѫї asiatȣ каре inвелеште корпѫлȣ sъȣ intр'о мѫлџime de inвелiшѫрї, intокмаї ка о чеапъ. Sъ fачем asemenea о компараџiѫне intр'ѫн прiнs маре in Европа кѫ шаnte, опtȣ felѫрї de вѫкate маї мѫлtȣ, кѫ о masъ de toate зiлеле а ѫнѫї паша in Орieнтȣ каре konsistъ in toate зiлеле in doъъ-zечї de felѫрї de вѫкate insъ каре inчепе кѫ пръжiтѫрї шi dѫлчеџѫрї шi se tерmiнеазъ кѫ чорбъ:

Sѫнtȣ оаменї ла каре saлонѫлȣ лорȣ este d'о елеганџъ шi неtеtate перфектъ, fiindȣ къ аколо вinȣ sтреinii, dар in челе-лалте одъї шi маї кѫ seамъ in вѫкътърie, este о мѫрdъріе гроasnікъ, къчї аколо нѫ вine візitatорi. Ачештї оаменї inџелеџе sѫб лѫксȣ: ваnitatea шi еtалаџiѫ шi алtȣ nimiкȣ.

Sintȣ оаменї каре аȣ маї мѫлtе героаче шi fраче, de кiтȣ рѫfe; fiindȣ къ zікȣ, рѫfеле нѫ ле веde nimiнеа. Амȣ кѫноскѫtȣ ѫнȣ омȣ каре плъteа in toate zілеле doї галбенї ла о бірже ка sъ se пліmбe intр'insa пе ѫлiџеле капiталеї toatъ zіоа, dар sлѫжнiка ачеstѫї омȣ ера siлitъ sъ'ї sпеле къмъшiле de треї орї пе sъпътъмiнъ; къчї noseda нѫмаї *doѫъ къмъшї*. Sintȣ familiї каре мъnінкъ треї лѫнї 'naintea карнаваллѫлѫї чеапъ шi ѫstѫроiȣ, ка dамеле лорȣ sъ поатъ пѫрtа рокiї лѫксоasе ла балѫріле карнаваллѫлѫї. Iатъ кѫм inџелегȣ ѫнiї, о віаџъ лѫксоasъ!

Este шi алte есемпле desпре армоnia лѫксѫлѫї adевъратȣ шi solidȣ. Ла noї ѫнȣ омȣ вine imбръкатȣ, тrебѫе sъ fie вine imбръкатȣ de ла капȣ пinъ ла пiчiоаре; dар in Asia se веde оаменї пѫрtiнdȣ пе totȣ корпѫл imбръкъмintї лѫксоasе шi пе пiчiоаре поартъ нiште папѫчї треnџероші. Ла impъратѫлȣ негрѫ Soulouque ла insѫла Haiti шi Амеріка, џенераліi портȣ нiште еполеte гроasе шi sтрелѫчiтоаре dар ѫмблъ кѫ пiчiоареле гоале кiар fъръ чiорапї шi sѫб ѫнiformе sтрълѫчiтоаре n'аȣ пiчї о къмаше.

Чiнева візitiнdȣ орашеле марї in Asia шi Африка, ле ворȣ гъsi мѫрdаре шi ѫріtе шi пiчї о fаџадъ de касе fрѫмоасъ кътре ѫлiџъ нѫ е візiвiле; dар intрiнdȣ in каsеле оаменiлорȣ, ва гъsi ѫнȣ лѫксȣ estравагаntȣ. Dівane шi патѫрї аѫрitе, въї de мартѫръ, *пѫџѫрї de мартѫръ, хавѫzе in кѫрtе* ш. ч. л. Asta doвеdеште къ in ачеste џърї, simџѫлȣ de чiтаџie каре тrебѫе sъ лѫкрезе пентрѫ infрѫмѫсеџареа шi imбѫнътъџiреа statѫлѫї intерегȣ, нѫ este inкъ кѫноskѫtȣ; nimѫлѫї нѫ'ї пасъ кѫм sѫнt лѫкрѫріле afаръ, 'ї е destѫл ка sъ se афле вine in касъ. Sint кiарȣ in Европа џърї ѫnde esistъ ораше марї помпоасе, кѫ палатѫрї грандіоасе dар ѫлiџеле нѫ sint практiкавiле, de норoї. Апої махалалеле шi маї кѫ seамъ afаръ din варiереле орашѫлѫї, о маре неагръ de нороiȣ fъръ fѫndȣ акопере пъмiнtѫлȣ шасе лѫнї пе анȣ. Оаре este asta ѫнȣ лѫкс adевъратȣ шi solidȣ? Нѫмаї кiнdȣ лѫксѫлȣ se intinde neste toate класеле але sочietъџiї, кiнdȣ лѫксѫлȣ а креатȣ калdарiмѫрї раџiонавiле кѫ тrотоаре комоde пентрѫ ачеї каре n'аȣ in toate zілеле опt пiчiоаре de каї ла disнозiџiѫнеа лорȣ, чi нѫмаї doъъ пiчiоаре але лорȣ пропрiї; кiнdȣ лѫксѫлȣ zічемȣ а креатȣ шоsеле вѫне шi drѫмѫрї de fерȣ каре inлеsнеskȣ трапsпортѫлȣ оаменiлорȣ шi комѫнiкаџiѫнiле лорȣ речiпроче; нѫмаї ѫнȣ asemenea лѫксȣ este solidȣ, adевъратȣ podiтор, шi folositорȣ тѫтѫлорȣ класелорȣ sочietъџiї. Кѫ кiтȣ *маї* мѫлџї оаменї iеаȣ парte in лѫксȣ, кѫ *atitȣ* ачеstȣ лѫксȣ este solidȣ, adевъратȣ шi прогреsiвȣ.

Iатъ sпре ачеаsta кiте-ва есемпле intереsante кiар in прiвinџа ѫнорȣ артiкѫле de мiнкаре din челе маї обiчiнѫite. Пinъ ла анѫлȣ 1700 а мiнкатȣ in Франчiа нѫмаї а треiа парte de оаменї пiiне алвъ de грiȣ шi doъъ пърџї пiiне неагръ de sекаръ, орzѫ saȣ овъзȣ, пе кiнdȣ in анѫлȣ

1839, doȣъ пърцї din Fpanчezї mînкa пїїne de rpiȣ. Dap în Anrлia ȣnde toatъ лȣmea mъnînкъ aкȣm пїїne de rpiȣ, sȣб Henric aл 8-лea, пȣmaї apistoкpaцia (лopzi) mînкapъ aчeastъ пїїne. În Ipeлanda ȣnde oamenii sînt шi aкȣm îndъpъtȣ în чiвiлizaцiȣne шi пpin ȣpmape sъpaчї, aкoлo se шtie къ dintpe 8 miлioane de лoкȣitopї de aкoлo, 5 miлioane se пȣtpeskȣ de кaptofi; 2½ miлioane de oamenї mъnînкȣ пїїne de oвъzȣ шi пȣmaї кa o жȣmъtate miлionȣ de лoкȣitopї mъnînкȣ пїїne de rpiȣ. Пїїne de oвъzȣ шi бepe fъкȣtъ de oвъzȣ, a жȣкatȣ în seкoлeлe tpeкȣte ȣnȣ poлȣ mape între пoпȣлii пȣцinȣ înaintaцї în чiвiлizaцiȣne, пpin ȣpmape шi în лȣksȣ.

În papoptȣлȣ îmбpъкъmincцiлopȣ, пpoгpesȣлȣ лȣksȣлȣї este înкъ mȣлtȣ maї fpanantȣ шi estpaopdinapȣ. Îmбpъкъmintea de dȣmineкъ a ȣneї кoкoane de лa maxaлa лa noї aкȣm (mъкapȣ fiind «кoкoana чizmъpeasa» saȣ «кoкoana sпълъtopeasa» кȣm ziчe пiesa пpъпastiiлe) apȣ fi ȣnȣ лȣкs neaȣzit пentpȣ o pecцinъ de Fpanчia nainte кȣ чinчї sȣte de anї. Къчї aчeastъ rъtipe apȣ fi kostatȣ atȣnчї maї mȣлtȣ de кitȣ se rъseшte aкȣm бanї în кasa чentpaлъ a dȣкatȣлȣї Monaкo în Itaлia saȣ în пpinчinatȣлȣ Reis Sleiц, în Џepmania.

Dap moбiлeлe! чe moбiлe aȣ aвȣt stpemoшiї noшtpi, шi чe moбiлe se чepe aкȣm лa o кasъ «чinstitъ». În Пapis, пȣ maї вop aкȣm moбiлe de лemne de Maxaroni, чi чepȣ лemne de poze, шi пe meseлe de пȣк se taie кapne лa бȣкътъpie.

(Вa ȣpma).

Komȣnikaцiȣnї sчientifiчe miчї.

Noцiȣnї шtatistiчe despre moptaлitatea oameniлopȣ în papoptȣ кȣ вipsta лopȣ, în Бȣкȣpeшti.

Noцiȣnї шtatistiчe despre moptaлitatea oameniлopȣ în papoptȣ кȣ вipsta лopȣ, în Бȣкȣpeшti.

Dȣпe notiцe satentiчe шi esaкte adȣnate în komisiea кoлopeї negpe a кaпitaлeї, s'a apъtatȣ къ în кȣpsȣл anȣлȣї 1858 a mȣpit: пînъ лa 21 Deкemвpie.

Oamenї din toate вipsteлe 994.

Întpe кape epaȣ 507 бъpбaцї.

шi 487 femeї.

Dapȣ întpe aчeшtї 994 mopцї epaȣ копiїшї.

637 копiї пînъ лa вipsta de 5 anї) Sȣma 648 копiї miчї.
47 копiї пînъ лa вipsta de 10 anї)

Adeкъ aпpoape de 70 лa 100 epaȣ копiї mopцї пînъ лa вipsta de 10 anї! Eatъ o moptaлitate desпepiatȣ întpe копiї miчї în кaпitaлa noastpъ!

Dap бъtpînї пeste 70 de anї epaȣ копiїшї întpe aчeшtї 994 mopцї, în opdinȣлȣ ȣpmъtopȣ.

24 бъtpînї de 70 de anї.
11 idem de 75 de anї.
21 idem de 80 de anї
8 idem de 85 de anї.
6 idem de 90 de anї.
1 idem de 15 de anї.

Sȣma 71 бъtpînї пeste 70 de anї.

Пpin ȣpmape, apatъ o кaлкȣлъ къ în fie-кape 100 de mopцї în кaпitaлa noastpъ, se afлъ копiї miчї (пînъ лa 10 anї) . . . 70.

Бъtpînї (пeste 70 de anї) . . . 7.

Шi oamenї de toate чeлe-лaлte вipste, пȣmaї 23.

100.

Eatъ o dovadъ къ клima noastpъ e sъnъtoasъ шi пȣmaї neîngpijipea кpeшtepeї бȣne a копiiлopȣ пpodȣчe aчeastъ moptaлitate efpaiantъ. Totȣ în aчestȣ anȣ a пъsкȣtȣ în копpinsȣлȣ aчesteї komisiї пȣmaї 309 копiї. Ȣn stpeinȣ apȣ пȣtea sъ se sпepie шi o sъ zікъ къ пeste o sȣtъ de anї пȣmaї вa pъminea ȣnȣ пiчiopȣ de omȣ în Бȣкȣpeшtї, къчї mopȣ de tpeї opї oamenї кitцї пasкȣ. *Dapȣ adeвъpata кaȣzъ* este къ пînъ aкȣm пȣ s'aȣ пȣs în лȣкpape mizлoaчe efiкaчe spre a îndatopa пe toцї лoкȣitopiї кaпitaлeї шi maї кȣ seamъ пe moaшe, кa sъ înшtiinцeze пe aȣtopitъцiлe пoлitiчe îndatъ de пaшtepea копiiлopȣ лa difepite клase de oamenї d'aiчї.

Tiпъpitȣ în Tiпorpafiea Koлeцiȣлȣї Sf. Saвa.